

■ IN NEDERLAND RUSLAND-OEKRAÏNE: 'GEEN ENKELE MANIER WAAROP WAPENWEDLOOP IN DIT CONFLICT KAN LEIDEN NAAR VREDE'

'Waar is de

Theoloog Henk Baars is voorzitter van Kerk en Vrede. FOTO RIAS IMMINK

Ewald Engelen: 'We dreigen een wereldoorlog in te wandelen'. FOTO DE TELEGRAAF

Filosofe en ingenieur Martijntje Smits vreest verdere escalatie. FOTO UUI

VREDESBEWEGING?'

Ooit bracht de vredesbeweging in Nederland meer dan een half miljoen demonstranten op de been. Nu, met een oorlog op het Europese continent, is het muisstil. „Ik zocht medestanders, maar ze waren er niet.”

„Een oorlog eindigt altijd met praten”, zegt filosofe en ingenieur Martijntje Smits (57). „Maar als je in Nederland oppert dat Oekraïne en Rusland moeten onderhandelen over vrede, ben je onmiddellijk een *Putinversteher*, iemand die sympathie heeft voor Vladimir Poetin. Dat heb ik helemaal niet. Ik vind de Russische inval volstrekt verwerpelijk, maar ik zie geen enkele manier waarop een wapenwedloop kan leiden naar vrede.”

Verdacht gemaakt

Sinds de Russische inval in Oekraïne verbaast Smits zich over het ontbreken van een breed maatschappelijk debat over het conflict. „De enige optie lijkt: wapens sturen, want Oekraïne moet deze oorlog winnen”. En net als tijdens corona gebeurde wordt bijna elke afwijkende analyse verdacht gemaakt en elk weerwoord gemarginaliseerd. Je wordt zo makkelijk uit de publieke arena geslagen, dat is enorm schadelijk voor de democratische cultuur.” Ze vreest verdere escalatie. „Het begon met munitie, daarna tanks, F16's, inmiddels sluit de Franse president Macron niet uit dat er NAVO-grondtroepen zullen worden ingezet. Waar eindigt dit?”

Ooit, in de jaren 80, de-

monstreerden honderdduizenden Nederlanders, op initiatief van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV), tegen de plaatsing van NAVO-kruisraketten. Van dat links-christelijke vredesactivisme (‘Hollanditis’) is weinig over, constateert theoloog Henk Baars (71), voorzitter van Kerk en Vrede. „Meteen na de Russische inval brachten wij een brief

'Elke afwijkende analyse wordt verdacht gemaakt'

uit met als motto: 'Als Rusland zich niet veilig voelt, zijn wij het evenmin'. Daar hebben we enorm voor op ons donder gekregen. Dat was, volgens de critici, veel te pro-Rusland. Vredesdrui-ven werden consequent afgeschoten: door de media, maar ook door de politiek, vooral uit kringen rond D66.”

In de jaren 80 demonstreerden honderdduizenden Nederlanders tegen de kruisraketten.

FOTO ANP/HH

Dat een groot deel van 'links' een militaire oplossing in Oekraïne voorstaat en pleit voor verdere wapenleveranties, vindt financieel-geograaf Ewald Engelen (61) onbestaanbaar. „Verbijsterend om te zien hoe links – behalve de SP – meegaat in de oorlogshysterie.

Links was altijd kritisch op de wapenindustrie en op de NAVO, wat is er over van die pacifistische traditie? We dreigen, net als in 1914, een wereldoorlog in te slaapwandelen. Het is doodeng sabelgeratel. Wees toch voorzichtig!”

In zijn columns in De Groene Amsterdammer biedt Engelen, als een van de weinige Nederlandse intellectuelen, een afwijkend perspectief op het Russisch-Oekraïense conflict. „Natuurlijk had Poetin dit nooit

moeten doen. Maar er is een voorgeschiedenis, die lijkt op de Cubacrisis in 1962, toen de Sovjet-Unie kernraketten op Cuba wilde plaatsen, wat voor Kennedy ontoelaatbaar was. Net zo heeft, in mijn ogen, de NAVO met de uitbreiding naar het Oosten Rusland geprovoceerd door de Russische veiligheidsbelangen te negeren. Er was bar weinig 'strategische empathie'.”

Nieuwe Hitler

Martijntje Smits, die zich evenals Engelen regelmatig mengt in het publieke debat, en Henk Baars denken hier net zo over – en veroordelen tegelijkertijd Poetins invasie. Martijntje Smits: „Het gaat niet over de vraag of Poetin de nieuwe Hitler is, wij willen de-escalatie. Die kun je alleen bereiken als je ook naar het Russische standpunt probeert te luiste-

len solidair met Oekraïne en tegen Poetin.”

Samen met Smits en anderen probeert Henk Baars de restanten van de oude vredesbeweging bij elkaar te brengen. „Kerk en Vrede heeft nog iets van 400 leden, de meesten op leeftijd. Verder zijn er niet zoveel activisten meer en de groepjes zijn zeer versplinterd.” Engelen: „Je zou toch verwachten dat in deze tijd, nu er zelfs stemmen opgaan om NAVO-troepen naar Oekraïne te sturen, weer honderdduizenden de straat opgaan? Misschien komt dit nog als Nederlanders gaan beseffen dat die oorlog hen daadwerkelijk gaat raken.” Smits: „Ik denk dat veel mensen zich inmiddels ernstige zorgen maken. Op straat hoor ik: 'Waarom dat escaleren? We willen niks met die oorlog te maken hebben'. Maar in de Tweede Kamer hebben die stemmen, behalve bij de SP en radicaal rechts, helemaal geen invloed. En in de media hoor je ze niet.”

Ongemakkelijk

De gesprekspartners voelen zich er ongemakkelijk bij dat hun roep om vrede ook wordt uitgedragen door een partij als FVD en andere rechts-populisten. Henk Baars: „Dat geeft een heel raar gevoel. Wij zijn linkse, pacifistische christenen en zitten helemaal niet in de traditie van dat soort populistische woede. Maar we delen wel de angst voor een wereldoorlog.” Smits: „Ik ben niet van het cancelen. Het is belangrijk om een veilige, politieke arena te creëren waar wél plek is voor afwijkende opvattingen en waaruit je niet onmiddellijk wordt verstoten met kwalificaties als *Putinversteher*. Daar kan ook plaats zijn voor wat extremere meningen.” Ewald Engelen: „Dat ik als linkse jongen moet hopen dat Trump straks de angel uit dit conflict haalt en dat rechts in juni de Europese Verkiezingen wint – dat je mij dit hoort zeggen is toch ongelooflijk? Maar ja, van mijn eigen partijen heb ik niets te verwachten.”

WIJERD DUK SPREEKT WEKELIJKS MET BURGERS OVER DE STAND VAN HET LAND.

w.duk@telegraaf.nl